

СЕКЦІЯ 1. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ РАКУРС СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Дзекун Юрій Олексійович

*старший викладач кафедри ділової іноземної мови, Вищий навчальний заклад
Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», yuriydzekun@ukr.net*

Чабан Владислав Валерійович

*асистент кафедри ділової іноземної мови, Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», vchaban50@gmail.com*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У сучасних умовах становлення людини як конкурентоздатної творчої особистості актуалізується проблема розвитку її творчого потенціалу, і насамперед – засобами освітнього процесу.

Розглядаючи творчий потенціал особистості у науковому висвітленні, констатовано, що як у минулі століття, так і в сучасній науці до проблеми його визначення і розвитку звернена увага багатьох учених, які розглядають цей феномен із різних позицій, надаючи його філософське (М. Бердяєв, Б. Новіков, Л. П'янова, Я. Пономарьов та ін.), психологічне (А. Брушлінський, Т. Дуткевич, Н. Карпенко, М. Копосова, В. Моляко, С. Шандрук та ін.), педагогічне (Ш. Амонашвілі, В. Вербицький, В. Загвязінський, І. Назаренко, М. Поташник, С. Сисоєва, В. Шадріков та ін.) трактування, а у прикладному плані – з точки зору значення творчого потенціалу в різних видах професійної і непрофесійної діяльності, творчий характер якої в сучасних умовах, зазвичай, виступає однією з передумов її продуктивності і якості отриманого результату. Закономірно, зокрема, що проблема творчого потенціалу досить часто розглядається у зв'язку з підготовкою менеджера, тобто професійного організатора, керівника, який за сучасних умов постійно перебуває в пошуку нестандартних рішень – основи конкурентоздатної стратегії і тактики підприємницької діяльності (К. Білецька, І. Волков, А. Московченко, О. Попова, О. Продіус, І. Свидрук, І. Тодорова, О. Харцій та ін.).

Мета роботи полягає в розкритті змісту та сутності визначених у ході дослідження педагогічних умов, дієвість яких зумовлює успішний розвиток творчого потенціалу майбутніх менеджерів під час навчання у вищому економічному закладі освіти. Реалізація визначених умов окреслюється низкою принципів, що повинні дотримуватися в освітньому процесі на різних рівнях його організації.

Спираючись на теоретико-методологічні положення сучасних підходів до розвитку творчого потенціалу особистості, першою з таких умов було визначено актуалізацію можливостей економічного ЗВО як особистісно-розвивального середовища. Аналіз можливостей навчально-виховної роботи у вищій школі в зіставленні з вимогами до особистісного становлення майбутнього

менеджера дозволив сформулювати низку принципів, що дозволяють успішно впливати на розвиток його творчого потенціалу засобами освітнього середовища:

– принцип інноваційності. Саме по собі освітнє середовище не може бути індиферентним щодо двох основних векторів свого розвитку, зумовлених його відкритим характером: соціально-політичного, що пов'язаний із обставинами функціонування закладу освіти в певний час і в певній країні з конкретними проблемами і запитами, та науково-професійного, що диктує вимоги до змісту підготовки фахівця відповідно до науково-технічного прогресу в світі загалом і в галузі зокрема. Отже, середовище повинне бути сприйнятливим щодо тих завдань, які є для майбутнього фахівця найбільш актуальними, та засобів їхнього вирішення, арсенал яких постійно зростає, але водночас і зазнає постійної ревізії, відбору, вдосконалення чи усунення з практики, і вчасно та адекватно відображати їх різними сторонами свого функціонування;

– принцип схвалення і підтримки особистісного самовияву. Він зумовлює всебічну педагогічну та адміністративну підтримку конструктивної творчої ініціативи студентів, а також і викладачів як суб'єктів середовища ЗВО, в якій би сфері вона не виявлялася;

– принцип публічності. Творчі здобутки студентів і викладачів повинні широко висвітлюватися на сайті університету, в ході спеціальних заходів, засобами публікацій в пресі і т. д.;

– принцип особистої участі. Незалежно від того, чи є творчі досягнення індивідуальними або колективними, участь кожного з авторів має бути відомою громадськості;

– принцип технологічності. У міру можливості кожне творче досягнення повинно бути представлено і його авторам, і широкому загалу як система послідовних кроків, які дозволили не тільки підготувати його, а й реалізувати в даних умовах, аби його історія сприймалася як цілісна «технологія успіху»;

– принцип технічної підтримки. Адміністрація вузу повинна забезпечити матеріальну базу для творчих пошуків студентів і викладачів та оприлюднення їхніх результатів (надання приміщень для занять, виступів, презентацій, їхнє технічне оснащення, можливість публікації на відповідних сайтах та в соціальних мережах, на паперових носіях, а також фінансування окремих запитів, як, наприклад, оплата роботи керівників художніх колективів і т. п.).

Говорячи про розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців у сфері менеджменту, слід приділяти достатню увагу і змістовному наповненню творчого процесу. Тому другою педагогічною умовою розвитку творчого потенціалу майбутнього менеджера у вищому економічному закладі освіти визначено розробку і впровадження методичних засад включення майбутніх менеджерів до професійно значущої творчої діяльності. Принципами її успішної реалізації визначено:

– принцип аксіологічної інтерпретації навчального змісту. Розглядаючи творчість як діяльність, що має своїм результатом створення нових матеріаль-

них і духовних цінностей, слід конкретизувати їхню сутність, оскільки вони набувають для особистості аксіологічного сенсу саме в певному соціальному і/або виробничому контексті, відображаючи реалії, значущі як для суб'єкта творчості, так і для споживачів результату його діяльності;

– принцип квазіпрофесійності. Незалежно від циклу підготовки, до якого входить дисципліна, її зміст має включати професійно детерміновані компоненти як змістового, так і процесуального характеру. Розвиток творчого потенціалу, з одного боку, передбачає освоєння певної теоретичної і методологічної бази, що стає підґрунтям для творчого осмислення відповідних явищ дійсності, а з іншого – її нестандартне використання. Відрив одного від іншого є непродуктивним, а найчастіше – і неможливим. Необхідним бачиться об'єднання навчальної роботи в її традиційному вигляді з елементами професійного пошуку насамперед шляхом створення квазіпрофесійного контексту навчання (використання кейсів, моделювання ситуацій, розробка проектів тощо), а також через дидактичну співтворчість у змістовому полі дисциплін, що передбачає систематичне надання майбутнім менеджерам можливості розглядати навчальну роботу через призму домінуючих у ній квазіпрофесійних завдань;

– принцип прогностичності, що орієнтує на виокремлення і осмислення причинно-наслідкових зв'язків при застосуванні продукту творчості. Студенти привчаються аналізувати навчальну інформацію як відповідь на питання, які можуть постати перед ними в процесі професійної діяльності, надаючи їй для цього нової форми, незвичних поєднань змісту і засобів діяльності тощо. Вони займаються прогнозуванням розвитку ситуації залежно від зроблених менеджером кроків, складають обмежувальні описи (вказують не лише бажані, а й неприпустимі в даній ситуації управлінські рішення і прийоми), моделюють образи ситуації з точки зору різних її учасників і т. п., створюючи для себе цілісну картину поля професійної творчості, освоєння якого відбувається шляхом діалектичного поєднання загального і окремого, об'єктивного і суб'єктивного;

– принцип співвіднесення окремого з загальним. Менеджер завжди працює в команді, взаємодіє з колективом. Його професійні дії повинні бути націлені на посилення конструктивних зв'язків у цих спільнотах, а отже, він повинен уміти дати об'єктивну оцінку як результатам власних дій, так і дій інших суб'єктів, і вміти узгодити індивідуальний проект дій однієї людини з проектами дій її співробітників.

Наведено результати пілотного дослідження, яким, поряд з іншим, констатовано, що в сучасних умовах спостерігається тенденція до опори на об'єктивні складники професіоналізації, тоді як її суб'єктивна сторона – особистісне підґрунтя креативного менеджменту – потребує більш значної уваги. Тому педагогічна підтримка індивідуального творчого самовияву майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки розглядається як третя умова розвитку їхнього творчого потенціалу у вищому економічному закладі освіти. Цим враховується, що розвиток передбачає активність суб'єкта, яка, в свою чергу,

вимагає індивідуально прийнятних обставин для свого прояву. Тому було передбачене розширення психолого-педагогічної компетентності викладача в сфері діагностики індивідуальних особливостей студентів як суб'єктів творчої діяльності і, як наслідок, вироблення і застосування різноманітних способів педагогічного контакту з ними. Основним завданням при цьому бачиться розширення простору особистісного конструктивного самовияву студента, яке відбувається під керівництвом викладача і прогресує від суб'єктивно найбільш закритих форм до прийняття громадської думки і вільної реалізації своїх творчих задумів і досягнень.

Перспективним прийомом педагогічного супроводу досліджуваного процесу вважаємо використання електронних засобів зв'язку, що дозволяє регулювати безпосередність процесу взаємодії, використовуючи всі переваги письмового спілкування, і при цьому можливість такого спілкування он-лайн, у реальному часі. Викладач може таким чином завчасно ознайомитися з варіантами виконання завдання, що допоможе продуктивно використовувати їх на занятті, створити ситуацію успіху, причетності, використовувати особисті напрацювання студентів і т. п. В електронному спілкуванні також частково вирішується проблема дефіциту навчального часу.

Перераховані принципи дозволяють розвивати мотивацію до творчої діяльності, формувати уявлення про неї стосовно до різних сфер творчого самовияву, долучатися до них відповідно до своїх нахилів та внутрішніх потреб, домагатися психоемоційної розкритості як однієї з важливих передумов творчої діяльності, і водночас – отримувати поштовх до саморозвитку в процесі професіоналізації, що екстраполюється на різні її напрями. Разом із тим, творча активність особистості, що стає набутком студентсько-викладацького загалу, дає змогу педагогам конструктивно коригувати її життєвий сценарій, сумісно виробляючи стратегію подальшого особистісно-професійного розвитку загалом і розвитку творчого потенціалу – зокрема.

Список використаних джерел

1. Білецька К. Засади формування креативного лідера як менеджера нового покоління. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 4. С. 58–64.
2. Московченко А. А. Особливості креативності як професійно вагової якості студентів-менеджерів. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 32. С. 342–351.
3. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості. *Підручник для студентів вищих педагогічних закладів*. Київ, 2006. С. 173.
4. Тодорова І. Компоненти академічної доброчесності студентів та умови її формування. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Вип. 24. С. 199–205.
5. Шандрук С. Психологія професійних творчих здібностей. *Монографія*. Тернопіль, 2015. С. 358.
6. Харцій О. М. Прояви креативності у молоді. *Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми і перспективи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річчю Харків. держ. акад. Культури*. Харків, 2014. С. 138–140.